

NASTAVNI PLAN IZ GLAZBENE KULTURE

Škola: Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini

Razred: 9.

(24.4.2020.petak)

Nastavna tematska cjelina: Bečka klasika – obrada

Zadatak 1. :Informativno pročitati tekst...

Termin klasicizam, zajedno sa srodnim »klasika« te izvedenicama »klasičan« i »klasicistički«, primjenjuje se na glazbu u nekoliko značenja. »Klasičnim« glazbenim djelima smatraju se vrhunski ostvaraji pojedinih skladatelja u sklopu različitih stilskih razdoblja, npr. neki moteti Josquina des Présa, oratoriji G. F. Händela, popijevke F. Schuberta itd. S druge strane, pojmom »bečke klasike« – po uzoru na sintagmu »weimarskih klasičara« Goethea i Schillera u književnosti, koja se odnosi na vrsnoću, a ne na razdoblje – tijekom prve polovice XIX. st. obilježen je glazbeni izričaj J. Haydna, W. A. Mozarta i L. van Beethovena, koji su ostvarili ravnotežu između dotjeranosti forme i izražajnosti, što je ideal klasicističkog izraza. Termin »klasicizam« odnosi se na stilsko razdoblje u likovnoj i glazbenoj umjetnosti u sklopu kojeg u glazbi djeluju i »bečki klasičari« koji su sublimirali klasicistička obilježja. Jačanje građanstva u to doba i u glazbi uvjetuje nove društvene odnose. Uz operne predstave u dvorskim i privatnim kazalištima, javni koncerti postaju osnovicom glazbenog života, a organiziraju ih pojedinci ili glazbena društva. Kućno muziciranje – dijelom amatersko – sve je prisutnije u građanskim salonima, u kojima glasovir, a u manjoj mjeri i gitara, postaju omiljenim instrumentima. Istodobno, crkvena glazba gubi na važnosti, upija elemente svjetovnosti (npr. u Haydnovim oratorijima), a crkveni ansambli često su reducirani na minimum. Iako instrumentalna glazba dominira stvaralačkim i izvoditeljskim interesima, opera je ostala prisutna na sceni. Feudalnu ozbiljnu operu (*opera seria*), koja će doživjeti promjene (npr. u djelima Chr. W. Glucka) i raslojavanja (npr. u Francuskoj nakon revolucije), potiskuje komična opera (*opera buffa* na talijanskom, *opéra comique* na francuskom, *Singspiel* na njemačkom jeziku).

Žarište novih glazbenih zbivanja premješta se iz talijanskih zemalja prema gradovima srednje i zapadne Europe, među kojima posebno mjesto dobiva Beč, zahvaljujući skladateljskomu trolistu – *J. Haydnu*, *W. A. Mozartu* i *L. van Beethovenu*.

Glavne značajke glazbenoga klasicizma jesu: stvaranje jednostavne melodijske linije u preglednim frazama, temeljenima uglavnom na dvotaktnim cjelinama koje zaokružuju kadence, homofoni slog, jasan tonalitetni plan i odnos između dura i mola te funkcionalan harmonijski slijed od tonike preko subdominante u dominantu i natrag u toniku. Orkestralni ansambl temelji se na gudačima čiju boju zvuka modificiraju puhači u parovima (2 flaute i/ili 2 oboe, 2 roga, a često i 2 klarineta, 2 fagota te 2 trublje). Ta su obilježja u glazbenim vrstama solističkoga koncerta, simfonije i komornoga muziciranja ostvarena osobito kroz sonatni oblik. Taj ciklički oblik obuhvaća tri stavka (s rasporedom: brzi-polagani-brzi) ili četiri stavka (brzi-polagani-umjereni-brzi) u kojem su prvi, a često i posljednji pisani u tzv. sonatnoj formi, karakterističnoj za to razdoblje. Sonatnu formu obilježavaju dvije teme različite u karakteru i tonalitetu, provedba motiva iz tema u različitim tonalitetima te repriza – ponavljanje obiju tema u osnovnom tonalitetu. Glasovirski koncert, simfonija i gudački kvartet glazbene su vrste koje u najvećoj mjeri ujedinjuju nove stilske značajke. Ipak, glazba u tom razdoblju nije stilski homogena, već se, ovisno o središtu, očituju i mnoge razlike. Također, ta se obilježja u glazbu unose postupno: 1730-ih, u doba kasnoga baroka, u monotematičkim sonatama D. Scarlattija pojavljuje se druga tema; na baroknim postavkama J.-Ph. Rameaua o harmoniji u temperiranom sustavu izgrađuje se funkcionalni odnos akorada, barokna beskonačna melodijska linija artikulira se u fraze i motive koji postaju pokretači glazbenoga zbivanja, a postupni melodijski tijek mijenja se u razložene akorde. Kratke, gotovo komorne simfonije G. B. Sammartinija u Milanu, skladbe dvorskih glazbenika uglavnom češkoga podrijetla (G. Benda, J. V. Stamitz i dr.) u Mannheimu, G. M. Monna i G. Chr. Wagenseila u Beču te mnogih »malih majstora« očituju postupne promjene stila. Prijelazna faza, također nazvana »pretklasika«, vodi u zrelo razdoblje – doba bečke klasike (od 1780-ih do približno 1810), u kojem su Haydn, Mozart i Beethoven, vezani uz Beč, skladali vrsne operne i instrumentalne skladbe. Povremeni naleti osjećajnosti – koji se mogu usporediti s tzv. *Sturm und Drangom* u književnosti – očituju se u skladbama C. Ph. E. Bacha, ali prožimaju i dio Haydnova i Mozartova stvaralaštva. Početkom XIX. st. klasicističke stilske značajke postupno se modificiraju (što se očituje u mnogim skladbama L. van Beethovena): glazbene vrste i orkestralni aparat dobivaju na ekstenzivnosti i volumenu, harmonijski se ritam i melodika mijenjaju, javljaju se nove orkestralne vrste, a komorna popijevka rabi se u intenzivnijem izražavanju osjećaja. Kasni klasicizam pretapa se u rani romantizam koji će se učvrstiti 1820-ih godina.

Stilske značajke glazbenoga klasicizma u hrvatskim zemljama najranije se očituju 1750-ih do 1770-ih god. u prvim simfonijama – onima *L. Sorkočevića* – a dijelom i u instrumentalnim skladbama *J. Bajamontija*. Na prijelazu iz XVIII. u XIX. st. najznačajniji predstavnik tzv. varaždinskoga skladateljskoga kruga, *L. Ebner*, piše instruktivna glazbena djela, a 1811. i prvu glasovirsku sonatu koja još nosi klasicistička obilježja. Oko 1830. klasicizam su i u Hrvatskoj potisnule romantičke nacionalne težnje očitovane u malim vokalnim i instrumentalnim vrstama, a poslije i u prvoj operi.

U nastavku polušajte par primjera:

https://www.youtube.com/watch?v=juZxXeKOPPw&list=PLdpTQJPTyqIdS_9aE-aXI1OaAAIyh3MI2&index=2

<https://www.youtube.com/watch?v=Iljwkamp3II&list=PLFB093E2B54A39F8C>

<https://www.youtube.com/watch?v=CTYymbbEL4>

Napomena: Uredno i redovito izrađivati zadano,svaki tjedan pri izradi stavljati datum u kajdanku.

Osnovna škola Vladimira Pavlića